Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4655.

LETO—YEAR XVI. Cena lista je $5.00. Entered as second-class matter January 25, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 25. maja (May 25), 1923. Subscription $5.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 123.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PREDSEDNIK HARDING SKLICAL "NAJBOLJŠE UME" NA POSVET.

Posvetoval se je z veleposlanikom, Clarkom in Hughesom na konferencah o bližnji zapadni kampanji za ligino razsodišče.

POGOVARJALI SO SE O GOVORU, KI GA NAMERAVA IMETI PREDSEDNIK V ST. LOUISU.

Washington, D. C. — Kako namerava administracija postopati v zadevi ameriškega vstopa v mednarodno sodišče lige narodov, to je bil, kakor je čuti, glavni predmet celi vrsti konferenc, ki jih je imel predsednik začetkom tega tedna z 'najboljšimi umi' v beli hiši.

Predsednik Harding je konferiral z Elihu Rootom, veleposlanikom Harveyjem, senatorjem Lodgem in državnim tajnikom Hughesom.

Poprejšnji najvišji sodnik John H. Clarke, ki je sila vnet zagovornik lige narodov in njenih ustanov, je tudi videl predsednika v beli hiši.

Predsednik, Root in Harvey so bili skupaj na južini, ki je trajala dve uri.

Zlasti so se razgovarjali o celi vrsti govorov, ki jih namerava imeti predsednik Harding na svojem potovanju po zapadu liginemu sodišču vprid.

Začasno so se dogovorili, da bo imel predsednik svoj ligin govor v St. Louisu, kjer je doživel nespravljivi nasprotnik lige narodov in njenega sodišča senator Borah silno navdušen in prisrčen sprejem zadnji teden.

Root je moral skoro petdeset minut čakati v pisarni tajnika Christiana, preden je bil poklican pred predsednika. To mu seveda ni bilo prav nič všeč.

Dospel je s svojo ženo tjakaj ter vprašal po telefonu belo hišo, kdaj more videti predsednika. Povedano mu je bilo, da naj se zglasi ob eni popoldne. To je tudi storil. Ali šele po več kakor polurnem čakanju mu je bilo mogoče priti pred predsednika. Ta dogodek ga je spomnil na čas, ko je postal Benjamin Harrison predsednik.

Ko je čakal Root, je prišel senator Lodge, ki je bil pri predsedniku privatno potem, ko mu je predstavil delegacijo iz države New England, iz predsednikovega urada. Nato se je par minut pogovarjal z Rootom.

DEBS IZVOLJEN V IZVRŠEVALNI ODBOR STRANKE.

New York, N. Y. — Eugene V. Debs, stari socialistični bojevnik, je bil izvoljen v izvrševalni odbor socialistične stranke. To bo njegova prva odborniška služba v 25 letih, ako jo sprejme. Volitve izvrševalnega odbora so bile zadnja točka dnevnega reda pred zaključkom konvencije. Razen Debsa so bili izvoljeni W. R. Snow, William M. Brantd, Edmund T. Melms, Birch Wilson in Leon M. Harkins.

Morris Hillquit je bil ponovno izvoljen mednarodnim tajnikom. Stranka je sprejela rezolucije za nacionaliziranje premogovnikov, priznanje Sovjetske Rusije, amnestijo političnih jetnikov in za odpravo zakonov proti "kriminalnemu sindikalizmu".

MONTANI ČUTILI POTRES.

Helena, Mont. — Dva precej močna sunka so čutili v Heleni dne 22. maja zgodaj zjutraj. Sunka sta bila približno eno minuto narazen. Drugi je bil tako močan, da so se tresla močno zgrajena poslopja.

Nov izbruh med Poljaki in Litvinci.

Varšava, 24. maja. — Poljske obmejne čete so se včeraj spopadle z litvinskim rednim vojaštvom v vasi Jegliniec. Šest Poljakov in osem Litvincev je bilo ubitih in več ranjenih. Poljaki so vzeli Litvincem omenjeno vas in vplenili štiri strojnice.

AMERIKA SE POTAPLJA V ZAKONIH.

Na letnem zborovanju National Industrial Councila, ki se je vršilo te dni v Chicagu, je bilo poročano, da je bilo v zadnjih dvanajstih mesecih predloženih več ko 50,000 predlog v državnih legislaturah Unije in sprejetih bo najmanj 12,000. V zadnjih petih kongresih je bilo 90,000 predlog in sprejetih je bilo 2500. V desetih letih je dobila Amerika 125,000 zveznih in državnih zakonov!

BOJ S KUKLUKSI V MINNEAPOLISU.

Delavci dosegli lepe uspehe pri primarnih volitvah.

Minneapolis, Minn. — (Feder. Press.) — Kukluksklanizem igra glavno vlogo pri tukajšnjih občinskih volitvah, ki se vrše v juniju. Pri primarnih volitvah, ki so bile zadnji teden, je bil nominiran županskim kandidatom sedanji župan George E. Leach, njegov nasprotnik pa je William A. Cambell, katerega podpirajo kukluksi.

Delavska stranka je prodrla z vsemi svojimi kandidati, razen dveh. Socialistični kandidat Scott je dobil v 10. wardi več glasov kot vsi drugi kandidatje skupaj. Al. Bastis, stari socialistični alderman v 6. wardi, je že izvoljen, ker nasprotniki niso mogli dobiti kandidata, da bi bil nastopil proti njemu. V 3. in 4. wardi, kjer so imeli republikanci doslej vedno večino, sta delavska kandidata tudi dobila največ glasov.

Nasprotniki delavcev so spravili na glasovnico amendment mestnega čartezja za predrazdelitev volilnih okrajev. Ako bi bil ta amendment sprejet, bi delavska stranka izgubila skoro vse mandate v občinskem svetu. Amendment je bil tako poražen, da ni dobil niti navadne večine, dočim je bila potrebna dvetrejtinska večina za sprejem.

Kitajska afera.

Inozemski diplomatje so poslali komisijo v banditski tabor.

Washington, D. C. — Državni department je prejel 23. t. m. poročilo, da so inozemski diplomatje v Pekingu poslali komisijo v Tsaočvang, kjer ima proučiti položaj in se sestati s poveljniki vojaških banditov glede osvoboditve ameriških in evropskih ujetnikov. Diplomatje najbrž ignorirajo pekingsko vlado in pričnо direktna pogajanja z banditi.

Dejstvo, da banditi niso usmrtili nobenega ujetnika ob poteku njihovega "ultimata" zadnji torek, je dokaz, da poveljniki banditskih čet nočejo iti v ekstreme in so pripravljeni na pogajanja.

Peking, 24. maja. — Kitajska vlada je danes sporočila vodjem banditske armade v Šantungu, da sprejme njihove pogoje glede sprejetja njihovih čet v narodno armado in glede imunitete, ne bo pa sprejela njihove zahteve, da se jim izroči kos province, kjer bi sami vladali in počeli kar hočejo. Vlada je zagrozila, da morajo banditi izpustiti ujetnike pod temi pogoji ali pa sprejeti bitko.

Inozemski diplomatje so izvedeli, da so banditje dobili pojačanja, tako da njihova armada v Paotzeku in bližnjih krajih šteje približno 12,000 mož. Cela stvar izgleda boljinbolj politična. Vse kaže, da so banditje zavezniki mandžurskega pustolovca Čangsolina, kateri jih financira in zalaga z orožjem in strelivom.

SNEŽNI PLAZ UBIL ŠTIRI DELAVCE.

Denver, Colo. — Orjaški snežni plaz se je utrgal ter drvil po gori navzdol s strašno hitrostjo. Treščil je v zapadni konec predora štev. 32. na progi železnice Denver & Lat Lake med Corono in Dixie Lake, Colo. Pri tem so bili ubiti štirje člani delavske partije in ranjena dva.

ŽELEZNICE PONUDILE NAMEŠČENCEM 5 CENTOV POVIŠKA.

Vodstvo poulične železnice v Chicagu bi radó odvrnilo stavko s tem, da bi železničarji odnehali ter se zadovoljili s poviškom 5 centov.

VSE DRUGE ŽELEZNIČARSKE ZAHTEVE JE ŽELEZNICA ZAVRNILA.

Chicago, Ill. — Vodstvo čikaške poulične železnice je prišlo na svoji seji v sredo do zaključka, da je pripravljeno povišati svojim delavcem mezdo po 5 centov na uro.

Če bi železničarji sprejeli ta kompromis, potem bi bila preteča stavka na pouličnі in nadcestni železnici v Chicagu odvrnjena. Kakor smo že poročali, nameravajo čikaški železničarji zastavkati dne 1. junija, če ne bo ustreženo njih zahtevam do tistega časa.

Če delavci vztrajajo ob svoji zahtevi po deseteentnem povišku na uro, je stavka skoro neizogibna.

Vodstvo obeh železnic čikaškega mesta se izgovarja, češ, da sta obe družbi preveč 'siromašni'. Dohodki so komaj tolikšni, da pokrivajo ti gospodje obresti svojih obveznic.

Ko so pa natančneje pregledali svoje knjige, so se uverili, da se da kljub tisti strašni 'revščini' obeh železnic izboljšati železničarjem plačo po 5 centov na uro.

S tem so pokazali, kakor pravijo poročila, železniški lastniki dobro voljo, da odvrnejo stavko. Pravzaprav se je boje, ker imajo strah pred mestnim občinstvom. Kajti za strašilo jim je detroitski zgled. Detroitčanje se vozijo po 5 centov na svojih mestnih železnicah, železničarji so primerno dobro plačani, pa še kljubtemu je imelo mesto en miljon čistega dobička pri svojih električnih železnicah.

Zastrantega so gospodje čikaških železnic popustljivi in hočejo doseči poravnavo na podlagi medsebojnega kompromisa.

Vse druge delavske zahteve je železniško vodstvo zavrnilo. Železničarji so namreč zahtevali poleg deseteentnega povišku na uro še po en prost dan v tednu in odpravo električnih voz z enim samim možem.

Kakor pravijo razna poročila, ni pričakovati, da bi se železniško vodstvo uklonilo železničarski zahtevi po mezdnem povišku v polni meri. Dohodki so taki, da ni upati tega. Deseteentni povišek, pravijo, bi povišal in povečal poslovne izdatke približno za $4,000,000 na leto.

Občinski svetnik Jakob M. Arvey je v sredo poizkušal spraviti pod streho rezolucijo, po kateri bi bil župan Dever pooblaščen nastaviti odsek devetih mož, ki bi naj posredovali v tem sporu. Ali mestni svet je to rezolucijo odklonil.

Župan Dever je sporočil mestnemu svetu, da je konferiral s Quinlanom. On gleda na to, da je natančno obveščen o poteku teh pogajanj, ali posegel pa doslej še ni v to zadevo, ker ni po njegovem mnenju še čas za takšno akcijo.

Grško-turška kriza.

Carigrad, 24. maja. — General Rafet paša, governor Vzhodne Tracije, je rekel danes, da vojna ali mir mora priti v najkrajšem času, kajti sedanja negotovost postaja neznosna.

Včeraj so se pojavile grške bojne ladje ob vzhodu v Dardanele. Turška vlada v Angori je hitro naslovila na angleškega komisarja v Carigradu protest proti prisotnosti grškega brodovja v turških vodah.

Ameriška pomožna uprava zapusti Rusijo.

Moskva, 24. maja. — Ameriška pomožna uprava je zaprla svoja centralna skladišča v Moskvi. To pomeni, da se uprava pripravlja na odhod iz Rusije.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Harding še vedno poskuša spraviti Ameriko v svetovno razsodišče.

Čikaški cestnoželezniški baroni ponudili nameščencem pet centov poviška.

Delavci dosegli uspehe pri primarnih volitvah v Minneapolisu.

Debs je zopet ožigosal Tafta na shodu v New Yorku.

Dvesto stavkokazev se je skazilo v Los Angelesu.

Inozemstvo.

Rusija je ponudila Angliji kompromisni mir.

V Poruhrju so izbruhnile nove stavke in krvavi nemiri.

Delavstvo Anglije vsak čas pokaže svojo moč.

Kitajska afera kaže politično ozadje.

BRITSKO-RUSKA KRIZA JE KONČANA.

Sovjetska vlada je ponudila kompromis v spornih točkah.

London, 24. maja. — Ruska nota, katero je Leonid Krasin včeraj dostavil zunanjemu ministru Curzonu, je po najboljšem prepričanju tukajšnjih uradnih krogov preprečila vsak morebitni prelom med Rusijo in Anglijo. Nota vsebuje odgovor sovjetske vlade na znani Curzonov ultimat.

Sovjetska vlada je odgovorila, da vpošteva nevarnost, v katero bi prišel splošni mir vsled konflikta med Veliko Britanijo in Sovjetsko Rusijo. Militaristični elementi v mnogih deželah bi izrabili situacijo in začeli pustolovščine, čeprav Anglija ne bi mogla biti odgovorna zanje. Zato je najbolje, da se spor izravna na lepem.

Nato predlaga sovjetska vlada, da se ruski in angleški diplomatje snidejo v najkrajšem času in sklenejo pogodbo glede ribiških pravic v Ledenem morju. Medtem pa, dokler ni sklenjena pogodba, dovoli sovjetska vlada angleškim državljanom, da lahko ribarijo zunaj treh milj od ruskega obrežja. Rusija je tudi voljna plačati odškodnino angleškim ribičem za zaplenjene ladje in radi aretacije, kakor tudi drugim Angležem, ki so bili zaprti v Rusiji pod obtožbo vohunstva, čeprav jim je bila dokazana krivda na zakonit način.

Glede propagande v Aziji, katero očita Anglija sovjetski vladi, ne more Rusija dati angleški vladi nobenega zadovoljstva, ker smatra, da v tem oziru ni kršila trgovinske pogodbe.

Krasin in Curzon sta se razgovarjala dve uri in vsa znamenja kažejo, da Anglija sprejme kompromis in se odloči za konferenco.

Stavke in nemiri v Poruhrju.

60,000 rudarjev zahteva višjo mezdo. — Pet ubitih in 80 ranjenih v bitki s policijo.

Berlin, 24. maja. — V Porenju in Westfaliji so izbruhnile stavke rudarjev in drugih delavcev, ki ne morejo več prenašati sedanje draginje. Okrog 60,000 rudarjev je zastavkalo v Dortmundu in okolici; rudarji zahtevajo 50 odstotkov mezdnega poviška. Stavke vodijo komunisti. Na včerajšnjem shodu rudarjev in topilničarjev v Dortmundu je bil sprejet predlog, da se uvede delavska diktatura. Stavkarji so vojaško organizirani v skupinah po sto mož in oboroženi z avtomatiki. Francoski vojaki so pasivni gledalci.

Dortmund, okupirana Nemčija, 24. maja. — V včerajšnji bitki med komunističnimi rudarji in "meščansko gardo" je bilo pet oseb ubitih in okrog 80 ranjenih. Med ubitimi je tudi neka ženska in otrok.

V Gelsenkirchenu so komunisti premagali meščansko gardo in razobesili rdečo zastavo na vseh javnih poslopjih.

NAZADNJAŠTVO IN MRAČNJAŠTVO JE DOMA V VSEH CERKVAH.

Bryan je porazil Fosdicka, ki je smatral biblijske čudeže za izmišljene bajke ter neustrašeno zagovarjal svoje stališče.

SKUPŠČINA SE JE IZREKLA ZA PREDSEDNIKOVO MEDNARODNO SODIŠČE.

Indianapolis, Ind. — Fundamentalisti so nasprotovali liberalizmu drja. Harry Emerson Fosdicka ter prodrli na presbiterijanski skupščini z rezolucijo, ki ukazuje newyorškemu presbiteriju, da se mora strinjati s presbiterijanskim zakonom.

Z Viljemom Jennings Bryanom na čelu so starokopitni konservativci izvojevali peturni boj s 439 proti 359 glasovom ter izpodbili liberalno poročilo, ki je stremilo za tem, da se naj presbiterijanci prilagodijo duhu sedanjega časa. Tema je zmagala, prosvitljenost pa je bila zavržena. Cerkve so vse enake. Luči se boje kakor samega vraga. In to pa iz čisto jasnih razlogov. Dokler je narod v temi, drži s cerkvijo. Ko pa izpregleda, ji obrne hrbet.

Pridiga z naslovom "Ali naj zmagajo fundamentalisti?" je primerjala prerekanje in pregovarjenje med liberalci in konservativci glede vprašanja o brezmadežnem spočetju Jezusa Krista, o njegovem vstajenju, o Kristovih čudežih in drugih spornih teoloških zadevah.

Dr. Fosdick se je postavil na stran liberalcev ter trdil, da je treba biti toleranten napram nazorom drugih tudi v presbiterijanski cerkvi.

Dr. Fosdick ni presbiterijanec, nego pastor baptistovske cerkve; slučajno pa se da porabiti tudi na presbiterijanski prižnici.

Vse cerkve, ki so izrastek rimske, so sprejele Kristove čudeže za nekaj nadnaravnega in docela resničnega. Ljudje, ki so jih dodobra preučili in premislili, so prišli do nasprotnega zaključka. Jeli so dvomiti o resničnosti biblijskih čudežev. Ali cerkvam ni kaj takega prav nič všeč. In tako so še vedno zlomile vsak odpor proti njih neumnostim.

Skupščina je odklonila odsekovo poročilo, ki je priporočalo ligo narodov, in ga nadomestila z rezolucijo, ki se ogreva za mednarodno razsodišče, kakor ga priporoča predsednik Harding.

LANI SLADKORNI PROFIT 25c, LETOS $2.30.

New York, N. Y. — Predsednik Ameriške sladkorne družbe H. Rieman Duval je na letni seji povedal delničarjem, da je družba imela letos pri vsakih 100 funtih sladkorja, ki ga je prodala od 1. aprila do 16. maja, približno po $2.30 dobička. Razpečala je 65,000 takih vreč sladkorja med tem časom. Lani je bilo v istem času pri vsakih sto funtih je po 25 centov dobička.

SENATNI ODSEK ODOBRIL PREDLOGO PROTI VARČEVANJU DNEVNE SVETLOBE.

Springfield, Ill. — Senatni sodni odsek je glasoval za ugodno poročilo o predlogi, po kateri bo prepovedano izdajati mestne odredbe za varčevanje dnevne svetlobe kjerkoli v tej državi, dokler ne odredi kongres varčevanja dnevne svetlobe za celo deželo.

Protišvicarske demonstracije v Rusiji.

Kopenhagen, 24. maja. — Iz Moskve je prišla vest o protišvicarskih demonstracijah v Odesi in Petrogradu. Razkačene množice delavcev so napadle švicarske trgovce v protestu proti umoru poslanika Vorovskija v Lozani.

VREME.

Chicago in okolica: V soboto jasno, nespremenjeno vreme. Lahki vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 54, najnižja 47. Solnce izide ob 5:19, zaide ob 8:14.

IMENITEN DOGODEK!

San Pedro, Cal. — (Feder. Press.) — Parnik "Dorothy Alexandria" je privedel 22. t. m. dvesto stavkokazov v tukajšnje pristanišče, v katerem stavkajo mornarski in pristaniščni delavci od 1. maja. Stavkokazi so bili najeti, da zdrobe štrajk — toda drobili ne bodo ničesar. Poslani so bili nazaj v San Francisco. Zakaj? Ko se je parnik ustavil v luki, so stavkokazi stali na krovu in peli: "Držite trdnjavo, unijski možje, mi vam prihajamo na pomoč!"—Parobrodniški magnatje zdaj iščejo agitatorja, ki jim je skazil stavkokaze med potjo.

DEBSOV SHOD V NEW YORKU.

Dejal je, da so vrhovni sodniki kukluksi ali humpti-dumptovci.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — "Ako načelnik veznega najvišjega sodišča Taft noče podati ostavke, ga mi prisilimo, da jo poda."

Tako je dejal Eugene V. Debs na javnem shodu v Square Gardenu, ki se je vršil ob priliki konvencije socialistične stranke, katera je bila zaključena v torek. Debs ni še nobenkrat tako ostro obsodil vrhovnega sodišča, odkar je prišel iz Atlante, kakor na tem shodu. Stranka je na zborovanju sprejela resolucijo, s katero zahteva, da se Taft odstavi radi prejemanja $10,000 letne pokojnine od jeklarskega trusta.

"Člani vrhovnega sodišča so kukluksklanovci v dolgih črnih haljah ali humpti-dumptovci," je rekel Debs. "Čas je prišel, da ljudstvo spozna, da naši sodniki niso polbogovi, temveč njegovi hlapci."

Ko je govoril o Rusiji, je dejal: radi gotovih prekomernosti v Rusiji, toda pred leti, ko je car uganjal največje lumparije, se molčali. Rusija je danes zato primržena mnogim, ker ima delavsko-kmetsko vlado; tega ji ne morejo odpustiti."

Omenjajoč Workers party je rekel: "Nimam nobene mržnje do te stranke. Meni je vsakdo mil, kdor kaj dela za interese delavcev in ne brigam se za barvo njegovega praporja."

Moč delavstva v Angliji.

Lord Curzon je izgubil predsedništvo radi opozicije laboritov.

London, 24. maja. — Konservativni krogi priznavajo odprto, da je opozicija Delavske stranke največ vplivala, da ni bil lord Curzon imenovan ministrskim predsednikom, ko je Bonar Law podal ostavko. To je nov dokaz, kako veliko moč imajo laboritje v parlamentu.

Delavski poslanci so odločno povedali, da je parlamentarna vlada nemogoča, in za to bodo oni poskrbeli, ako je plemič ministrski predsednik. Dalje so laboritje nasprotovali imenovanju Curzona radi njegove politike napram Rusiji. On je sestavil znani ultimat, ki je bil poslan v Moskvo, in če bi postal ministrski predsednik, bi nedvomno še izzval vojno z Rusijo.

Baldwin, čeprav konservativec ni militarist. Pri zadnji debati v zborniei glede Rusije je dejal, ko je zastopal ministrskega predsednika Lawa, da ultimat Anglije še ne pomeni, da mora Rusija sprejeti besedo za besedo v noti.

Curzon, o katerem so poročali da se nekaj kisa radi poraza, je informiral Baldwina, da obdrž zunanje ministrstvo. Baldwin mora dobiti novega ministra finance, ki so bile v njegovih rokah. Obrnil se je na Roberta Horna, ki je opravljal ta posel v Lloyd Georgevi vladi, toda Horne noče sprejeti.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto. $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

38

Datum v oklepaju n. pr. (Maja 31-23) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KONZERVATIVCI V BRITANIJI SO ZAIGRALI

Kratko je bilo politično življenje največjih nazadnjakov v Veliki Britaniji, ki so zasanjali, da so prišli časi za uganjanje reakcijonarne politike, ko je Bonar Law postal ministrski predsednik.

Majhen dogodek, ki se je odigral pred murmanskim obrežjem, je spravil Bonar Lawa v tako jezo, da je izigral nepremišljeno diplomatično potezo, katera mu je nakopala tako hudo diplomatično bolezen, da je podal ostavko.

Ob murmanskem obrežju je bila zaplenjena britska ribiška ladija, ki se je nahajala znotraj dvanajstmiljnega pasa. Zaplenila jo je ruska obrežna čuvajska ladija. Ako bi bil v Rusiji car na krmilu, bi ta dogodek ne povzročil prav nobene izmenjave not med Veliko Britanijo in Rusijo, kajti dokler je vladal car, so se taki dogodki večkrat ponovili, pa se ni nihče vznemirjal zaradi njih. Bili so tako v navadi, da so postali zakon.

V Rusiji nimajo več carja in tam vladajo sovjeti. Bonar Lawu niso sovjeti po volji, kajti če bi ljubil sovjete in jim bil naklonjen, bi ne bil konzervativec najodločnejše vrste, katerim je vsaka novotarija največji greh in vsak napredek v človeški družbi zelo nepriljubljena reč. Bonar Law ni dolgo časa pomišljal, kaj naj stori, da sovjete spravi na kolena, ali da jih prekucne in strmoglavi, ako ne bodo prav hitro pokleknili in prosili odpuščanja. Sovjetski Rusiji je bila poslana ostra nota, trd neizprosen ultimat, ki je poznal samo "ali-ali". Sovjetska Rusija prosi odpuščanja, če ne, te pa namlatim.

V sovjetski Rusiji so sprejeli noto hladnokrvno in odgovorili so premišljeno. Rekli so, ako je kaj narobe, tedaj je treba najprvo dognati, kaj je narobe. Treba se je razgovoriti o stvari in najprvo dognati, na čigavi strani je bila izvršena napaka, da se lahko razgovarjamo dalje in delamo zaključke.

Komaj je bila odposlana britska nota sovjetski Rusiji, je prekmorski brzojav poročal, da je nota ultimat sovjetski Rusiji, kateremu ne more slediti drugega kot vojna napoved. Odgovor sovjetske Rusije je šele prepričal vojne hujskače, da z napovedjo vojne ne gre tako hitro, ker ima pri napovedi vojne še kdo drugi govoriti kot Bonar Law in lord Curzon, britski minister za zunanje zadeve, kajti v britskem parlamentu so poleg konzervativcev prav močno zastopani delavski poslanci, poleg njih je pa tudi nekaj liberalcev pod vodstvom Lloyd Georga, ki se prav nič ne ogrevajo za vojno z Rusijo.

Bonar Law je odpotoval v Pariz. Tu je nepričakovano obolel. Po brzojavnih poročilih se je bolezen tako hitro poslabšala, da je izgubil glas in ni mogel govoriti. To je odločilo! Bonar Law je na to podal rezignacijo, kajti človek vendar ne more ostati ministrski predsednik, ako ne more govoriti. Njegove govorance so navadno odločilne. Zdaj je pa bila pred durmi resna kriza in ministrski predsednik naj bi molčal. To ne gre in Bonar Law je izrekel, da noče biti več ministrski predsednik. Zopet je švignil brzojav prek oceana in je povedal, da se stara garda reakcijonarjev ne poda tako hitro. Ministrski predsednik postane lord Curzon, to je tisti človek, ki je odposlal noto sovjetski Rusiji, katera je nakopala tako bolezen ministrskemu predsedniku, da ni mogel govoriti. Med vojnimi hujskači je zopet zavladalo veselje, ki pa ni trajalo dolgo. Kasnejše brzojavke so prav odločno povedale, da lord Curzon ne postane ministrski predsednik, ker delavska stranka tvori v britskem parlamentu največjo legalno opozicijo in delavci pravijo, da ne more biti ministrski predsednik član lordske zbornice. Tudi liberalci niso bili zadovoljni, da je član lordske zbornice ministrski predsednik. In tako so pogledali naokoli, kje bi našli človeka, ki bi zadovoljil opozicijo in našli so Stanley Baldwina, finančnega ministra v Bonar Lawovem kabinetu, ki ni lord, ampak prihaja iz družine industrijskega magnata.

Konzervativci so veseli, da je stvar tako končala, ker zdaj upajo, da konzervativna vlada ostane še nadaljna štiri leta in da se ni bati, da pridejo nove volitve prezgodaj in uničijo konzervativno večino prekmalu.

V Veliki Britaniji se je delavstvo naučilo rabiti volilni listek. Organiziralo se je politično in izvolilo je tako veliko število poslancev v britski parlament, da tvorijo tako veliko manjšino, katere se ne upajo tudi najbolj nazadnjaški konzervativci prezreti. Da je tako, pokazuje zadnja kabinetna kriza v Veliki Britaniji.

SLIKE IZ NASELBIN.

Chicago, Ill. — Povodom zbora Jugoslovanske Socialistične Zveze, ki se vrši v Chicagu, bo dramski odsek kluba št. 1 ponovil v počast delegatom Cankarjevo dramo "Kralj na Betajnovi."

Igra se vrši v torek 29. maja ob 8. zvečer v Narodni dvorani. Vstopnina prosta. Pred igro so na sporedu govori, po igri prosta zabava in ples.

Igra in ves ostali program se vrši pod vodstvom kluba štev. 1.

Zapomnite si datum in sporočite drugim o tej priredbi.—**Dramski odsek kluba št. 1.**

Sygan, Pa. — Rojakom v Syganu in okolici Pittsburgha naznanjam, da bo 30. maja ob dveh popoldne govoril Eugene V. Debs na shodu v Pittsburghu v Mortor Garden, East Liberty. Do tja vodi Frankstown kara št. 88. Ako slučajno dobite drugo karo, pa ukažite ustaviti v Mortor Gardenu.

Delavstvo v okolici Pittsburgha, nudi se ti najboljša prilika, da slišiš našega bojevnika. Prilike, kot se nudi sedaj, bi se moral poslužiti vsak rojak. Spoznavajmo in cenimo njegove principe, s katerimi prihaja k nam od vzhoda in se pogumno muči za delavstvo, da se osvobodi kapitalističnega jarma.

Kakor čujemo, je mož pri slabem zdravju, a vkljub temu vzdržava govorniško turo in deluje neumorno. Torej rojaki, udeležite se vsi tega shoda, če vam le dopušča čas. — **Lovrenc Kavčič.**

Olmsted Falls, O. — Ker se tako redkokdaj sliši iz našega kraja, se hočem oglasiti in malo opisati tukajšnje razmere. Največ so tu vrtne farme, pečamo se z zelenjavo in kokošjerejo, odkar je mesto Cleveland razširilo mestno linijo, tako da smo oddaljeni od mestne linije le sedem in pol milje. Bližnje mesto West Park se lepo razvija.

Letos nam farmarjem zelo nagaja slabo pomladnje vreme. V začetku spomladi smo imeli suho vreme in mezdo, tako da nismo mogli o pravem času sejati žita, proti koncu maja nam nagaja deževno vreme, ko bi bilo treba saditi zelenjavo in bo za koruzo že prepozno. Letos je namreč zima ravno za en mesec daljša kot po navadi in še vedno je hladno, da rastlinstvo ne more uspevati. Delo zastaja tako, da bo treba vse naenkrat delati, farmarji pa ne morejo dobiti pomoči od nikoder. Nihče ne mara delati na farmi in prav vsled tega zapušča mnogo farmarjev svoja posestva.

Pred dnevi sem se peljal z avtomobilom kakih dvajset milj proti severu in videl med potjo več kakor petdeset opuščenih farm. Nihče ne obdeluje zemlje in poslopja so prazna. Toda kmalu bo prišel čas, ko bodo začele industrije pojenjavati, potem bomo pa spet lahko šli na farme. Tam se vsaj preživi. Res se preživi na farmi, a treba je tudi delati.

Mnogo naših rojakov se je že podalo na farme in lotili so se obdelovanja zemlje. Težko je bilo prvo leto, a potrpeli so in se nadejali, da bo drugo leto boljše. Drugo leto je bila morda slaba letina in farma ni prinesla uspeha, bilo je komaj za preživljanje, za prodajo s farme pa nič. Tako so se mnogi rojaki ustrašili farme v enem ali dveh letih in opustili obdelovanje zemlje ter se zopet podali v industrijska mesta in naselišča.

Rojaki, ne ustrašite se vsakega prvega neuspeha, ilnejte pogum in navdušenje do dela, ki vam končno le prinese uspeh. Človek mora veliko potrpeti, pa najsibo kjerkoli. Dosti rojakov je tudi zagrešilo, ker so delali preveč po svoji glavi in niso hoteli nikogar poslušati. To je vendar največ vredno, če jih kdo poduči, saj šola nikdar ne škoduje. Jaz sem naprimer že enajsto leto na farmi, pa še vedno gledam, kako delajo stari farmarji in jih poslušam, če mi kdo da dober nasvet. Druga stvar med našimi rojaki, ki jim tudi brani do uspehov, je jeza in zamera, za vsako malenkostno stvar. S takimi sosedi, kjer se vzbudi za vsako malenkost zamera, ni nič. To je zelo škodljivo zlasti na farmah, treba je potrpljenja z drugim in sodelovanja, da so uspehi doseženi.

Kakor prerokujejo vremenski preroki, nam solnce manj greje in ni več dobrega vremena. Vse to je res, in poglejmo, kako je bilo pred osemnajstimi leti. Kot se spominjam, smo imeli zgodnjo spomlad in v aprilu je bila že vročina, letos pa smo imeli še v maju zimo. Če bo tako šlo naprej, bomo imeli čez kakih deset let vreme kot pred štirimi leti v Wisconsinu, da bo sneg padal vsaki mesec.

Pri nas gradijo mnogo zeliščnih hiš, da se lahko izognejo slabemu vremenu. Šest velikih so postavili letos, katerih vsaka pokrije od šest do osem akrov zemlje. Tako so preskrbljeni pred nevarnostjo pozimi in poleti. Tu se je organiziralo šest farmarjev in postavili so na šest akrih lepo stekleno streho. Oni imajo izkušnje, da jim bo lahko neslo dobiček skozi vse leto.

Tako podjetje bi bilo tudi za nas Slovence nekaj dobrega, da bi iz njega lahko dobavljali zelenjavo slovenskim groceristom v Clevelandu. S tako akcijo bi si lahko napravili močno svoje podjetje, da bi ne bilo treba prekupovati od tujcev. —**F. Kočevar.**

Kaj nam pripovedujejo mrtvi ljudje.

(Dalje.)

Ob koncu vsakega 1,800 dnevnega razdobja, zvanega "hotun", so postavili krasne kamnite spomenike okoli dvorov in trgov svojih hramov božjih. Pročelja so bila okrašena z vsekanimi slikami, ki so predstavljala bogove, vladarje in svečenike, opravljajoče verske ceremonije, a ozadja pa s hieroglifi. Fasade glavnih poslopij so nosile razne geometrične skulpture, raznobarvne slike. Bile so rdeče, zelene, višnjeve, rmene, črne, rjave in bela. Njih zvezdoslovje je bilo izredno. Bilo je na isti stopinji kakor ono starodavnih Egipčanov in Babilončanov. Kakor poroča profesor Morley, so Majačanje s pomočjo svojega številčnega sistema zapisavali vse dogodke točneje in natančneje, kakor pa to delamo dandanes, ko pravimo, da je naša civilizacija in kultura na zelo visoki stopinji. V stanu so bili ločiti dan od dneva v razdobju 370 let. Pojmovali so ničlo kot matematično količino ter se posluževali sistema višje matematike, podobne naši v današnjih dneh.

Čudno je to, da je po mnenju nekaterih opazovalcev in preiskovalcev poginila ta sijajna civilizacija vsled draginje. Majačanje niso mogli pridelati dovolj živil po zmerni ceni, da bi podpirali visoki razred sodnikov in duhovnov, od katerih je bila odvisna njih civilizacija. Koruza je bila glavni pridelek, ali niso pa imeli nobenega umetnega sistema za poljedelstvo. Obdelali so njive eno leto. In ko so posneli poljske pridelke, so pustili tisto polje pri miru tri ali štiri leta. Medtem je polje preraslo gosto leseno grmičevje in goščavje, ki je zelo pospeševalo rast velike trave. Tako je nekoč cela dežela postala nekakšna goščava z visoko travo, in zemlja ni bila več dobra za poljedelstvo. Prebivalstvo je šlo iz kraja v kraj, dokler cela dežela ni bila več v stanu podpirati zapletene civilizacije. To je jako dober pouk za vse moderne dežele. Usoda majaške civilizacije nam pravi, da je treba predvsem gledati na znanstveno in ekonomično kultiviranje in pridobivanje vsakdanje hrane.

Druga krasna skupina majaških razvalin, pravkar najdenih, je znana pod imenom "Grobnice petih kraljev," ki so na vrhu gore Alban blizu mesta Oaxaca. Te grobnice je zasledila mehiška vlada. Podobne so egipčanski Dolini kraljev.

Grobnice so na ravni planoti na majhnem gorovju, visokem 1,200 čevljev. To gorovje loči vročo deželo od zmernega pasa Oaxaca. Gorsko pobočje je polno krasnih teras, ki so jih naredile in zgradile človeške roke pred več tisoč leti. Dvorišča so bila skrbno odmerjena in ograjena na štirih straneh glavnih grobnic. Vsaka stran je merila natanko toliko kakor vsaka druga izmed ostalih treh. Okoli osrednjih grobnic so navzdolž dvoriščnih strani poslopja iz rezanega kamna. Kaj je pod tistimi kamni, je še vedno nedognano. Oči mehiških starinoslovcev so sedaj obrnjene na misterijozna poslopja s podzemskimi hodniki v Oaxaki, Mitli in podrugod v istem kraju. Nihče še ne ve, v kakšne svrhe so služili tisti podzemski hodniki.

Pred kratkim so zasledili nove in zelo zanimive najdbe v Mehiški dolini, ki je oddaljena kakih dvajset minut od prestolice. William Nevins je zasledil v Askapozaltu podsuto mesto, ki je bilo tretje največje mesto v Mehiški dolini pred prihodom Aztekov. Askapozaltsko kraljestvo se je naposled spojilo z azteškim, ki je nadvladalo celo dolino.

Poraz starodavne majaške civilizacije po Aztekih je zanimiv in romantičen predmet, ki ga nam bodo pojasnile in raztolmačile te najdbe.

Prav blizu luke Vera Cruz je Otok žrtev, ki je bil dolgo znan pod tem imenom radi žrtev, ki so jih tu doprinašali v imenu neznane vere. Znanost rije sedaj in vrta v zemljo, da dožene dejstva o tej pozabljeni veri, ki je kljubtemu, da je bila v zvezi z visoko civilizacijo, vendar še vseeno ohranila strašno izvajanje človeškega žrtvovanja. Vere so bile še vedno krute in neusmiljene. In take so še dandanes, če že ne v starodavnem in srednjeveškem smislu, pa vsaj v modernem. Vere hočejo držati ljudstvo v umski temi. Vere so tlačiteljice človeškega uma, vere uklepajo človeškega duha v najtršo in najgroznejšo sužnjost.

Na pacifiški strani mehiške dežele so odprli nad štirideset grobelj. Notri so našli več krasnih mask, velikih pozlačenih zvoncev in drugih zlatih okraskov in lepotičij. Več grobelj je vsebovalo male razvaline starodavnih obmorskih vil ali pristav, v katerih so bile stene pestro okraševane v svetlormeni, višnjevi in rdeči barvi. Vse te boje so še danes sveže.

Mnoge izmed zadnjih najdb v Egiptu prekašajo v dramatičnem smislu najdbe v Tutankamenovi grobnici, čeprav so te s starinoslovskega stališča brez primera, ker se grobnice ni še nikoli dotaknila roka roparja ali zmagovalca.

Kaj je moglo naprimer biti imenitnejšega kakor povest o Tutankamenovem predniku in morda tudi očetu? Prvič so jo zasledili v napisu na kamnu, zakopanem na pobočju nekega griča blizu moderne vasi Telelamarne.

Ta izredni faraon je imel kolikor toliko drugačne pojme o stvarniku našega vsemirja: samo en bog v dobi, ko so vsi tedanji civilizirani narodi verovali v praznoveren sistem mnogih bogov deloma s človeškimi, deloma z nadnaravnimi lastnostmi. Približno pred tritisoč leti je imel faraon Aknaton to idejo.

Izmislil si jo je v deželi, ki je imela najpopolnejši sistem starodavnega mnogoboštva. Duhovni tistega sistema so bili pravzaprav vladarji v Egiptu, kakor so ponekod katoliški še v današnjih časih. Tisti duhovni so zahtevali skoro vse državne dohodke zase, kakor to delajo še dandanes, kjer le morejo. Duhoven ostane pač duhoven, pa naj je stare egipčanske vere, ali pa katerekoli druge sedanjega časa. Trotje so in parazitje. Ne delajo pravzaprav nič, in vendar naj jim narod ustvarja nebesa še na tem svetu. Faraon Aknaton je videl to korupcijo, pa je hotel ozdraviti tiste bolne razmere s tem, da je vpeljal vero v enega samega "resničnega" boga, ki mu je dal ime Aton.

Vse sile so se mu zoperstavile. Ali s svojo nepremagljivo voljo je premagal in podvrgel vse sile staroverskih neumnosti. Ali bržko je zatisnil zavselej svoje oči, so se iz skritih krajev pojavile zopet staroverske sile ter izpodrinile njegovega boga, da so imeli prostor njihovi bogovi.

(Konec prihodnjič.)

IZ SOVJETSKE RUSIJE.

Nemške lokomotive v Rusiji. — Parnik "Nedin" je pripeljal v Rigo enajst lokomotiv, ki so bile odpeljane v Rusijo. Tako je tudi švedski parnik pripeljal v pristanišče enajst novih lokomtov, katere je naročila ruska vlada.

Zadružno delo znanstvenikov. — Pred dobrim letom se je v sovjetski Rusiji ustanovila zadruga tehnikov in znanstvenikov v Rusiji. Ustanovili so svoje glasilo, potom katerega so pozvali vse znamenitejše ruske znanstvenike in učenjake na sodelovanje. V zvezi je cela vrsta akademikov in profesorjev, ki izdajajo stalna poročila v "Pravdi", glasilu komunistične stranke, in tako dajejo prevedena poročila tudi v angleškem, francoskem ter nemškem jeziku. Poročila prinašajo znanstvena raziskovanja, poizkuse in iznajdbe v fiziki in mehaniki, matematiki, kemiji, biologiji vključno z naravoslovjem, bakteriologiji, antropologiji (nauku o človeškem razvoju) zemljepisju, zgodovini ter razni tehniki.

Delniška družba za književnost. — Sovjetska vlada je ustanovila nekake vrste delniško družbo, "Meždunarodna kniga" (Mednarodna knjiga), katera se bo pečala z razširjevanjem književnosti, filmsko industrijo ter raznimi pisalnimi in učilnimi potrebščinami. Družba bo delovala tudi z inozemskimi državami zlasti z Nemčijo, odkoder bo dobivala učne predmete, dokler ni dovolj slične industrije v Rusiji.

Meteoriti.

Pisatelj Upton Sinclair, ki je slovenskim delavcem dobro znan po njegovih dveh, na slovensko prevedenih delih "Džungel" in "Jimmie Higgins", je bil zadnji teden aretiran v Los Angelesu, ker je čital ustavo Združenih držav. Čitanje ustave je najnovejši zločin v Ameriki, posebno pa še v solnčni Kaliforniji.

Največji državni praznik Četrti julij se bliža. Prijatelj, ne čitaj na glas revolucionarne Izjave neodvisnosti, ker boš mogoče aretiran!

• • •

Vsi ljudje niso Bryani.

Očak Bryan ima prav: evolucije ni! — Če bi bil razvoj, se bi bil Bryan razvil iz kandidata v prezidenta ali karkoli, tako pa je še danes kandidat in umre kandidat! Resnično, evolucije ni!

• • •

Cesar Mussolini je prepovedal borbo z biki v Italiji. On ne mara tekmecev. Če se hoče kdo v Italiji bosti z bikom, naj se bode z njim.

• • •

Najbrž ne bo nič.

Sedanji grški vladarji bi morda obnovili vojno s Turki, toda . . . toda . . . toda . . . pet ministrov, ki so vodili zadnjo vojno, je bilo preluknjanih in položenih v grob. To je vzrok, da se bodo sedanji ministri premislili.

• • •

Na Angleškem se je spremenilo ime ministrskega predsednika. To ni nič novega.

• • •

Ali je cesar Mussolini pripeljal Izraelce iz puščave? Ne še! Izraelci puste njega v puščavi.

• • •

Ta ženska ni bila blazna.

Časopisje poroča, da je neka [illegible] let stara devica v Novi Angliji umrla in zapustila miljon dolarjev. Priglasil se je trop dedičev in oni, ki niso dobili nič, so vložili tožbo proti oporoki, češ, da je bila ženska bolnoumna in testament da je neveljaven. Dediči, ki so dobili denar, pa dokazujejo, da je imela stara devojka jako zdravo pamet. V dokaz navajajo sledečo zgodbico, katero je starka povedala pred svojo smrtjo:

Trije Američani so potrkali na nebeška vrata. Sveti Peter odpre linico, pogleda in vpraša prvega prišleca, kdo je in s čim si je zaslužil nebesa. "George Washington," je bil odgovor. "Jaz sem oče ameriške domovine." — Peter ga spusti v nebesa in vpraša drugega. "Jaz sem pa Abraham Lincoln in osvobodil sem sužnje." — Tretji, ki je bil Theodore Roosevelt, je pa odgovoril Petru: "Kaj te briga, kdo sem! Kje je Bog!"

• • •

Vse je mogoče.

Kadar pride slovenski šifkartaški tisk v Ameriki v tretji štadij jetike, tedaj bomo čitali oglas približno sledeče vsebine:

Na prodaj
Sakserjeva otrobarna
(imenovana tudi žgagarna)
v Cortland ulici.
Vsa ropotija je "čip",
ker ni dosti prida.

• • •

Iz Jugoslavije: Dne 8. julija od devetnajstih se vrši v Zagrebu velikanska slavnost. Kronali bodo Radič-Korošćevo republiko.

• • •

Zgodilo se je nekaj nečuvenega: Vlada Združenih držav je priznala kitajske bandite in se pogaja z njimi!

Duh Wilsonov, protestiraj!

• • •

Dobro bi bilo, da se zopet enkrat oglasi Hoover in pove, da bo letos malo premoga. Cene še niso dosti visoke . . .

Ali želiš znati pravilno pisat in čitati angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

Iz delavskega sveta.

(Federated Press.)

Delavci se opozarjajo, naj ne gredo za delom v Minneapolis in St. Paul. Ondotni delodajalci, ki se skrivajo pod nekakim "meščanskim odborom", oglašujejo v listih, vabeč delavce v omenjeni mesti, češ, da je dosti dela. Namen tega ni nič več kot po navadi. Razen Fordove tovarne ne gradijo nobenega večjega novega poslopja.

Kovinarski delavci v Seattlu, ki zastavkali za 10-odstotni mezdni povišek, so izvojevali 90-odstotno zmago. Štirideset lastnikov delavnic je že podpisalo novo pogodbo.

Krojači v San Franciscu, ki izdelujejo ženske obleke, stavkajo že tretji mesec. Sodnik Murasky je izdal novo prepoved piketiranja. Stavkarji so trdni kakor prvi dan stavke.

Premogovno sodišče v Avstraliji je odklonilo zahtevo lastnikov premogovnikov za znižanje mezde rudarjem. Stara mezda ostane.

Stavka mornarskih in pristaniščnih delavcev, ki so člani I. W. W., v Los Angelesu se nadaljuje. Policija, ki je hotela zdrobiti štrajk in ki je aretirala do danes 600 stavkarjev, ni dosegla svojega namena. Vsi člani stavkovnega odbora so v zaporu, toda delavci so izvolili nov odbor. Medtem so družbe najele 600 stavkokazov, ki se mučijo v pristanišču, kjer počiva preko sto parnikov.

Ženske iznajditeljice.

New York. (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) — Pred par dnevi je ženski urad (Women's Bureau), ki spada pod U. S. Department of Labor, izdal brošurico o iznajdbah, ki so jih ženske dale patentirati tekom zadnjih desetih let. Brošura se naslanja na podatke patentnega urada. Človek bi komaj verjel svojim očem, ko prelistuje oni dolgi seznam najraznovrstnejših iznajdb ženskega izvora.

Seznam je jako zanimiv. Vsega je tam, od vrtilnega lemeža do brodja za umetanje jajc. Naravno je, da se večina iznajdb, ki so jih ženske izmodrovale, tičejo gospodinjstva. Izmed 1,400 raznih patentov, ki se tičejo ženskih iznajdb v zvezi z gospodinjstvom, človek najde v seznamu stroje za pranje, za pomivanje posode, otepalo za preproge, mišnice in vse raznovrstne predmete, ki naj olajšujejo gospodinjsko delo. Za gospodinjskimi pripravami prihajajo po številu iznajdbe, ki se tičejo oblačila in osebne rabe, kot zaponke, trak za čevlje, čevlji, krtačice za zobe, itd.; ali vse iznajdbe niso občekoristne kakor te. Neka ženska je iznašla umetne trepalnice!

Ali ženske iznajdbe gredo še dalje preko izključno ženskega polja. Ženske na farmah so dale patentirati veliko število raznih priprav, ki naj napravijo delo na poljih lajše in izdatnejše, in niso omejile svojo iznajdljivost na perotninarstvo in mlekarstvo, marveč so iznašle stroje za trebljenje, sejanje, traktorje in vetrnjače, kakor tudi inkubatorje in pinje.

Isto velja glede vseh drugih vrst industrije in poklicev. Najdemo ženske, ki so dale patentirati priprave za pisarne, za parne stroje in pocestne železnice, metode za gradnjo cest, stroje vseh vrst, kakor tudi razna orodja, godala, igrače in šolske priprave.

Zanimivo je znati, kako so ženske prišle do teh raznih iznajdb. Kakšenkrat ime same iznajdbe nam pove, kaj jo je povzročilo. Na primer, vsakdo, ki je kedaj molzel kravo, si prav lahko predstavlja, kaj je vzpodbudilo žensko iznajditeljico, da si je izmislila pripravo, kaj naj drži kravji rep pri miru. Druga ženska si je izmislila primeren pokrov na ponev za pecivo, ker je rekla, da je njen sočnat "paj" vedno prekipeval na peč, tako da je izgubljala najboljši del peciva in je še povrh morala čistiti umazano peč. Mnogo izmed nas utegne simpatizirati z žensko, ki je iznašla ojačeno leseno posodo za metenje mleka, ko se je naslovnjak na njenem naročju razpočil in se je maslo razlilo po njeni obleki. Neka ženska, ki je ležala tekom poletne vročine v bolnišnici, je iznašla poseben okenski ventilator.

Seveda je težko reči, kako praktične so vse te iznajdbe. Patentni urad jih je smatral za "nove in koristne" in je tako dovolil patent, in mnogo izmed teh iznajdb se uspešno razpečava na trgu in je v splošni rabi. Ali kar nas osupne pri prelistovanju tega seznama, je velika raznovrstnost iznajdb, patentiranih od žensk. Ta raznovrstnost dokazuje, kako se polje ženske delavnosti čim dalje bolj razširja na vse poklice in obrti. Te patentirane iznajdbe so nadaljni dokaz, da ni mogoče več omejevati ženski interes na dva ali tri polja. Njihova delavnost dandanes obsega mnogo več kot slovite tri nemške "K" — Kinder, Kueche, Kirche (otroci, kuhinja, cerkev) — o katerih so starokopitneži mislili, da zadostujejo za vsako žensko.

Kdorkoli se zanima za seznam ženskih iznajdb, naj piše na Women's Bureau, U. S. Department of Labor, Washington, D. C., za bulletin No. 28. Ženski urad ga rad pošlje vsakemu, ki si ga zaželi.

HARDINGOV KABINET PROTI LIGINEMU SODIŠČU.

Washington, D. C. — Med republikanci je velika nezadovoljnost, ker se predsednik Harding poteguje za svetni sodni dvor pod okriljem lige narodov. In to nezadovoljnost je čutiti tudi v predsednikovi uradni družini, v njegovem kabinetu, kakor gre glas med uradnimi krogi.

Več razprav o razsodišču je že bilo med kabinetnimi člani, in baš se je še napetejšega razpoloženja proti predsednikovemu prizadevanju v tej smeri.

Republikanski senatorji, ki nasprotujejo sodišču, so bili obveščeni, da bi se predsednik Harding sam rešil iz škripcev, v katere ga je spravilo vprašanje mednarodnega sodišča. To pa zato, ker je glas med narodom čezdalje močnejši proti temu, da bi se ta dežela priklopila sodišču lige narodov.

Kakor govori poročilo, ki je prišlo gotovim senatorjem na uho, je predsednik Harding še pred kratkim pozval Hughesa in Hooverja na odgovor, zakaj sta ga napotila k temu, da je svoj načrt za vstop Združenih držav v ligino sodišče predložil senatu.

Kakor gre dalje ta povest, sta rekla Hughes in Hoover predsedniku, da bo kaj lahko spraviti načrt za vstop v mednarodno sodišče pod streho. Malo prerekanja in godrnjanja bo glede te zadeve, sta mu rekla, potem pa bosta senat in dežela z navdušenjem sprejela njegov predlog.

Predsednik sam se je začudil temu, da je naletel njegov predlog na tako silno opozicijo in tako hud odpor.

Razprave v kabinetnem krogu so razkrile, da sta Hughes in Hoover takorekoč sama v kabinetu, ki podpirata predsednikov predlog.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Zdravniške zbornice se osnujejo po vsej državi. V Sloveniji bo ena, s sedežem v Ljubljani.

Brezžična brzojavna postaja za Ljubljano bo v kratkem postavljena pri Domžalah in sicer na račun vojne odškodnine. Poleg Domžal so prišli v poštev še kraji: Preserje, Škofljica in Trzin. Po komisijonskem ogledu pa se je poštna uprava odločila za Domžale.

Veliko električno centralo na Savi namerava zgraditi zagrebška "Gradska štedionica" (Mestna hranilnica) med Škopicami in Krško vasjo. Stroški električne centrale so preračunjeni na 800 miljonov kron.

Po nedolžnem je bil obsojen na smrt Franc Trančič, posestnik iz Čateža pri Novem mestu l. 1902, ker da je ubil svojo ženo Ano. Ker je bil pomiloščen, je bil zaprt do zadnjega dne, ko je prišla njegova nedolžnost na dan. Njegovo ženo je namreč ubila njegova mati. Kot dober sin pa Trančič ni hotel svoje matere izdati in tako je bil obsojen. Sedaj je bil izpuščen, ker se je njegova nedolžnost izkazala. Trančič je bil preje premožen posestnik, sedaj pa je brez vsega.

Pašić-Korošceva vlada se je v prvih viharnih sejah skupščine in verifikacijskega odbora, ki potrjuje mandate, sijajno obnesla. V skupščini so v lepi slogi glasovali klerikalci, radikali in Turki za sejno poročilo in tako prvič dokumentirali javno, da se je znašla lepa družba. Beograjski cincarji, gospod Korošec in pa mohamedanski Spaho. Še lepše se je pa izkazala sloga vseh treh v verifikacijskem odboru, kjer so radikalci z vnemo glasovali za klerikalne zaveznike Radićeve, klerikalci pa še z večjo vnemo za radikalne mandate in potrdili celo izvolitev razbojnika. Radovedni smo, kaj je to glasovanje prineslo SLS.

Statistika izseljevanja Jugoslovanov leta 1922. Leta 1922 se je iz Jugoslavije izselilo 6086 oseb, za polovico manj ko leta 1921, ko se je izselilo 19,965 oseb. Od izseljencev je bilo 2872 moških in 3214 žensk. Iz Srbije se jih je izselilo 518 (8 odstotkov), iz Vojvodine 1180 (18 odstotkov), iz Črne gore 65 (1 odstotek), iz Dalmacije 750 (12.5 odstotkov), iz Slovenije 440 (7 odstotkov), iz Bosne 162 (2.5 odstotkov), in iz Hrvaške 3033 ali 50 odstotkov. Po narodnosti je bilo 3084 Hrvatov, 1460 Srbov, 336 Slovencev, 117 Slovanov, 760 Nemcev, 259 Madžarov, 46 Romunov in 598 pripadnikov raznih narodnosti. V Sev. ameriške zedinjene države je odpotovalo 5436 oseb, v Kanado 179, v Brazilijo 63, v Argentinijo 29, v Chile 7, v ostale države Amerike 35, v Južno Afriko 20, v Avstralijo 44 in v Novo Zelandijo 12 oseb.

Smrtna nesreča na Dravi. Dne 3. maja je vozil Mihael Slapajnik po Dravi okoli 20 metrov dolg splav. Razven njega so bili na splavu še lastnik splava in njegov sin ter dva delavca. Ko bi se imel splav ustaviti, se je začel majati. Krmar, ki je edin znal krmariti, pa je bil pijan in tako je bil splav zanešen v levo strugo Drave. Vsi so spoznali nevarnost in so skočili s splava ter se rešili, razven enega delavca, ki je bil pri krmilu. Klical je na pomoč, toda ta je bila izključena. Skočil je v vodo, toda voda je njega in splav zanesla pod mlin in je izginil v valovih. Splav je bil od mlina ves razbit, pa tudi mlin sam je težko poškodovan. Škoda znaša nad 40,000 kron.

IV. KONVENCIJA JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

V nedeljo dne 27. maja prične IV. konvencija Jugoslovanske socialistične zveze v Chicagu. Konvencija se vrši v Kafkovi dvorani, na vogalu Avers ave. in 26. ulice.

Program konvencije, kot ga je pripravila eksekutiva J. S. Z., je sledeči:

A.

1. Otvoritev zbora po gl. tajniku J. S. Z.
2. Volitev odbora za pregledanje pooblastil (pet članov in in gl. tajnik).

B.

1. Pravilnik.
2. Volitev predsednika in podpredsednika.
3. Volitev zapisnikarjev.

C.

Referati:

1. Poročilo gl. tajnika o delu in stanju J. S. Z. od zadnjega zbora.
2. Poročilo sekcijskih odborov;
   a) za slovensko sekcijo poroča Philip Godina;
   b) za srbsko sekcijo poroča Milan Luchich.
3. Literatura in tisk. Poročajo uredniki zvezinih glasil:
   a) za Proletarca poroča Zajec za uredništvo, Pogorelec za upravništvo.
   b) za Budnčnost poroča Milan Luchich.
4. Internacionala, poroča Joško Oven.
5. Izobraževalna akcija, poroča Frank Aleš.
6. J. S. Z. in jugoslovansko vprašanje, poroča Fr. Zaitz.
7. Gibanje za federativno politično stranko ameriškega delavstva, poroča Fr. Petrich.
8. Socialistična agitacija v unijah in drugih organizacijah, poroča Charles Pogorelec.
9. O zadružništvu, domovih in gospodarskih vprašanjih, poroča F. S. Tauchar.
10. Socialistična propaganda med ženstvom, poroča Mary Udovich.
11. O naseljevanju in tozadevnih zakonih poroča Jos. Zavertnik st.
12. Kulturno delo klubov J. S. Z., poroča John Olip.
13. Načelna izjava in pravila, poroča odbor treh: Petrich, Zajec in Kokotovich.
14. Razno.
15. Razpust zbora.

PRIJAVLJENI DELEGATJE SO KAKOR SLEDI:

Št. kluba

1. Chicago, Ill. — Frances A. Tauchar;
2. Glencoe, O. — Nace Žlemberger;
4. La Salle, Ill. — John Rogel.
10. Forest City, Pa. — Harry Stanich;
13. Sygan, Pa. — Lawrence Kauchich;
20. Chicago, Ill. — Milan Slavich;
22. Chisholm, Minn. — Joseph Bavetz;
27. Cleveland, O. — Andrew Bogatay;
32. West Newton, Pa. — John Svetek;
37. Milwaukee, Wis. — Albert Hrast;
41. Clinton, Indiana. — John Škof, namestnik John Juvanc;
47. Springfield, Ill. — Joseph Ovca;
69. Herminie, Pa. — Anton Zornik;
114. Detroit, Mich. — Louis Urbancich;
128. Nokomis, Ill. — Lukas Groser;
157. Gross, Kans. — Chas. Pogorelec, zastopnik;
175. Moon Run, Pa. — Lukas Butja;
181. Lloydell, Pa. — Martin Bajec;
184. Lawrence, Pa. — Louis Britz;
210. Detroit, Mich. — Milan V. Lucich;
213. Carlinville, Ill. — Anton Blasich;
224. Pullman, Ill. — Frank Benchina;
225. Avella, Pa. — Martin Kaučič;
226. Purglove, W. Va. — John Vitez;
230. Library, Pa. — Mike Primožič.
231. Johnston City, Ill. — John Shum.
232. Barberton, Ohio. — John Jerep.

Bratski delegatje, poslani od društev, ki prispevajo v "Pomožno izobraževalno akcijo J. S. Z."

Št. društva

1. SNPJ., Chicago, Ill. — Fr. Zaitz;
16. SNPJ., Milwaukee, Wis. — Albert Hrast;
102. SNPJ., Chicago, Ill. — Mary Kovach;
344. SNPJ., Sheboygan, Wis. — John Supanchich;
388. SNPJ., Purglove, W. Va. — John Vitez.

Zborovanje prične v nedeljo dne 27. maja točno ob 9. zjutraj.

V nedeljo zvečer se vrši banket v Kafkovi dvorani. Začetek ob sedmih zvečer. Vstopnice stanejo $1.10 in se dobe pri članih socialističnega kluba in pri blagajni v dvorani.

O poteku konvencije bo poročano po konvenciji.

Tajništvo J. S. Z.

PISMA NA POŠTI

v Chicagu imajo sledeči rojaki: Ivan Arzic, št. 4, Stefanija Belak, št. 15, Jozef Ciglar, št. 19, D. Kaplan, št. 56, Ivan Kneževič, št. 59, Toni Markovič, št. 74, George Vujovich, št. 127 in Johana Vajdetič, št. 129. Pisma dobite na glavni pošti v veži z Adams ceste. Poleg tekoče številke povejte kraj, odkod pismo pričakujete.

ŽENITVENA PONUDBA.

Mladenič in samec star 34 let se želim seznaniti s Slovenko ali Hrvatico v starosti od 25 do 32 let v svrho ženitve, tudi vdova z enim otrokom ni izvzeta. Prednost ima pa ona, ki ima mirno pošteno srce. Prosim, katera resno misli, naj mi piše in priloži svojo sliko, katero ji vrnem na zahtevo. Vsa pisma naj se pošilja na naslov: Martin Colir, P. O. Starford, Pa. (Adv.)

ŠOLA ZA BABICE

Ženske, ki želi postati samostojnejše in želo pridobiti si dobroplačujočo službo, sedaj lahko vstopijo v našo šolo za babice. Naša šola je sancijirana in dobra za skoro vse države v uniji. Nove učenke se sprejemajo. Pišite nam še danes na naslov:

DR. SOUKUP,

3639 West 22nd St., (Cor. Millard), Chicago, Ill.

ZA KUHANJE PIVA DOMA

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno je najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, slaščičarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cainkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 2, Box 61, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Železnikar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Tercelj, Box 92, Hendersonville, Pa., John Goršek, 416 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blaz Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 266, Moon Run, Pa. John Grošelj, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad. Max Marc, Box 166, Buhl, Minn., za severozapad. Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6406 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Joško Oven, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. Jos. Bizek, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Av., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondence s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslove: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

SEVEROVA ZDRAVILA VZDRŽUJEJO ZDRAVJE V DRUŽINAH

Za srbeči kožu rabite

SEVERA'S ESKO

Antiseptično mazilo

Priporočljivo za odpomoč pri zdravljenju srbečice in raznih kožnih bolezni.

CENA 50c

Vprašajte pri vašem lekarju.

W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS, IOWA

LUCKY STRIKE CIGARETTE

Najboljše Cigarete

KRANJSKE KLOBASE IN DOMAČE PREKAJENO MESO.

Pripravljeno po starokrajski šegi s finim okusom, niste še jedli tako okusnega mesa ne klobas od kar ste zapustili staro domovino, kot je mojega izdelka meso. Na stotine zadovoljnih odjemalcev že imam v tem kratkem času. Pišite še danes, da se prepričate. Jaz nisem prodaleč od vas, Stric Sam vam vse to prinese lahko vsak dan po pošti. Pošiljam po vsi Ameriki in ne manj od 10 funtov, za nedoločen čas plačam poštnino, ako pošljete denar v naprej. Cena prekajeno meso in klobase po 35c za funt.

JOS. LESKOVAR, 610 — 14th St., Racine, Wis.

KNJIGE

KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena $2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena $1.10 s poštnino vred.

Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena $1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenezije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo poučna knjiga, ki tolmači mnoge naturne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. 8 slikami. Trda vezba. Cena $1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

KNJIŽEVNA MATICA, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

KAKO LJUDJE NAPREDUJEJO

Uprava ameriške zakladnice v Washingtonu je na vprašanje "Kdo je skopuh?" odgovorila tako-le:

Skop je oni, ki od vsakega dolarja prištedi 50 centov ter od ostalih zapravi 49 centov za živeš in vsega 1 cent za izobrazbo, zabavo in dobrodelne namene.

Varčen je oni, ki od vsakega dolarja prištedi 20 centov ter od ostalih zapravi 50 centov za živeš in po 10 centov za izobrazbo, zabavo in dobrodelne namene.

Zapravljiv je oni, ki sploh nič ne prištedi ter od vsakega dolarja zapravi 58 centov za živeš, 40 centov za zabavo in po en cent za izobrazbo in dobrodelne namene.

* * *

Prvi pogoj neodvisnosti in napredka so urejene denarne prilike. To velja enako za posameznika, kakor za društva, občine in države.

Pot do uspeha je dolga in mučna, zato ne odlašajte s prvim korakom.—Vložite del Vaših zaslužkov v sigurno, domačo banko, kjer Vam je Vaš denar dnevno na razpolago za nepričakovane potrebe.

Vloge na "SPECIAL INTEREST ACCOUNT" se obrestujejo pri nas po 4%.

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortlandt St., New York, N.Y.

Glavno zastopstvo JADRANSKE BANKE

Na krvavih poljanah.

IVAN MATIČIČ.

(Dalje.)

Prišel je na fronto cesar Karel. Ob cesti skozi Romans je stala vsa naša divizija v veliki paradi s puško in čelado. Civilno ljudstvo ni imelo pristopa. Peljal se je počasi mimo s svojim spremstvom na dvanajstih avtomobilih. Spremljevalci so gledali malomarno predse. Bili so izpaseni, trebušati, zabuhli v obraz. Karel se nam je prisiljeno smehljal, v obraz je bil vdrt, brke je imel dolge, zmršene. Pravili so, da pije . . .

Kadar smo imeli kak visok obisk, tedaj se nam ni obetalo nič dobrega. Naš polk je bil kmalu nato pomaknjen više v Codroipo in Goričico.

Prišel je majnik mesec. Polk je imel slavnost, ker je prišlo odposlanstvo s srebrnim rogom iz Ljubljane. Tedaj je bilo vse izredno živahno, vse je želelo videti ljubljanske očete, ki so šli na tako dolgo pot do svojih sinov. Tedaj sta prvič izbruhnila iz prsi zadrževani narodni čut in klic po svobodi.

Bila je slavnostna parada na širnem travniku pri Codroipu. Ljubljanski župan dr. Tavčar je izročil polku srebrn rog z nagovorom, ki ga je končal nekako z besedami: "Fantje, vi se borite, vaše trpljenje nima konca, a še večja borba vas čaka, ko se vrnete v domovino!" Polkovnik Pour se mu je zahvalil in z daljšim slovenskim govorom očrtal vpričo prisotnega generalnega štaba polkovne hrabre čine in velike zasluge, trpljenje in napore. Zatem se je odkašljal polkovni trobentač Matija Visočnik in napel vse mišice, da so pronicali srebrni glasovi v višave, a gromovit "Živio" je udaril iz vrst.

Zvečer so bili ljudje dobre volje — in tedaj se je pričelo oglašati:

"Živela Jugoslavija!"

Vedno pogostejši so bili ti klici, vedno bolj trdi. Častniki so svarili, da ni treba vpiti tako na glas, ker so navzočni tudi generali, ki si bodo kdo ve kaj mislili. In zopet je udarilo:

"Živio Tavčar!"

"Živela naša domovina!"

"Živela svoboda!"

A nato kljubovalno:

"Živela Jugoslavija!"

V srcu je vrelo koprnenje, v prsih je tiščal krik in silil na dan.

Ko je odposlanstvo odhajalo, so podčastniki izpregli konje in med živahnim pozdravljanjem peljali goste do železniške postaje.

V kraju je bilo tudi to slavje in polk se je moral pripraviti zopet na težko in krvavo pot. Na Piavi so se pripravljali sodnji dnevi. Tam se je pripravljal udar, kakršnega ni še zadala avstroogrska vojska, udar, ki naj razžene Piavo, premaga pekel in užene vse pošastne sile razpenjenih valov.

Vsa 44ta divizija je bila obrožena od vrha do tal. Ročnih granat in patronov je dobil vsakdo več, nego je hotel. In ukaz je pognal polk za polkom proti Casarsi in dalje skozi San Vito med gromom in bliskom neba.

Na Piavo se je valila armada. Po blatnih, razrujanih cestah so se gnetli polki bednih trpinov, onemoglih v brezkončnem trpljenju in naporih. Pehali so se med kričanjem, ropotanjem, preklinjanjem, bičanjem, med sirovim zmerjanjem, pehali se skozi črno noč, in vmes so škripali težki vozovi, obloženi s pontoni, vmes so tulili avtomobili, ropotale baterije, vmes je peketala konjenica — in dež je lil iz težkih oblakov. Noč za nočjo so se usipale trume, brez konca in kraja. Podnevi so spale, skrite v grmovju, ob cestah, po mestih, vaseh. Artiljeristi so podili baterijo za baterijo skozi zasužnjena sela in širili strah in trepet. Vsa državna sila se je valila navzdol na Piavo na gigantski boj; vsa državna sila se je strnila v hudem zamahu, v težkem udaru. Ošabna zavest nepremaganih sil je prešinjala cesarja, maršale, generale, ki so si že napijali, se slavili in napovedovali si silno zmago in slavo, kakršne ni še videl svet. Stavili so si že vnaprej slavoloke, v oblakih so videli zlate gradove in zmage pijani so si razdelili v duhu bisere bogatega plena . . .

Nakopičilo se je pol milijona mož ob Piavi in žrelo pri žrelu, ceste natrpane. Po vaseh se je gnetla truma na trumi in težko je bilo dovažati hrane, streliva. Neskončne kolone trena, živine, vse je zahtevalo poti, prostora, strehe, ker usipala se je ploha na ploho.

In general se je udaril ob prsi:

"Hej, junaki! Mi gremo naprej. Naj se strese zemlja, naj se razparajo črni oblaki! Mi gremo naprej. Hudournike ustavimo, nevihte ukrotimo in ni je več sile, ki bi nam kljubovala. Deset najboljših korov junakov, v večnih bojih ojeklenelih, nezmaganih, trdih, neizprosnih, v ognju preizkušenih — cvet in ponos naše nepremagane države. Mi gremo naprej, na Benetke, čez Adižo, naprej do gnile Francije! Pred nami se mora sesesti vse, vse zgruditi se na kolena pred našimi bajoneti! Skozi smrt prodremo, čez gore mrličev drevimo v gigantskem poletu, gnani od sile zavesti. Na razvalinah strtega odpora se ustavimo, od pogledu, uklonjenih tilnikov, ob viku poraženih sovragov. — Mi gremo naprej!"

Armada je bila pripravljena na udar. Vsako krdelo je imelo začrtano smer, določen kraj, ki ga mora zasesti, vsaka divizija začrtano pot, po kateri mora prodirati, določene trge in mesta, kjer naj počiva in kjer naj se prehranjuje. Benetke so bile že vse razkosane, v duhu že vse oplenjene, na vse mestn okraje že razdeljeni polki, ki naj se založe s prehrano. Treviso je bil tudi že ves oddan, ves izropan po načrtu, kajti plena je že čakalo mnogo čet iz Nemčije in polno praznih vlakov. Vsaka četa je bila določena za posebne stvari, ki naj jih rekvirira ali poropa. Ta četa je imela odkazano živino, druga manufakturno blago, tretja živež, vino, četrta dragocenosti in vse, kar se da spraviti v lačno državo.

Armada je bila pripravljena. Zadnji dan so dobile čete le še pičlo mero hrane, ker od te in te ure naj se prehranjujejo že vse iz skladišč in iz mest onkraj Piave. Preboj je bil siguren, zmaga že dobljena . . .

Dne 15. junija 1918. leta je bila mirna noč. Vse je ždelo, počivalo in čakalo . . . In dremotnega sna se je izvijal pridušen vzdih, iz noči se je čula pesem mrtvaških ptic, iz visoke trave so se oglašali murni, v močvirju so regljale žabe. Nihče jim ni kalil veselja. Niti strela ni bilo ne klica. Le topničarji so čili in v rokah so držali uro in vrv . . .

"Naj govore topovi . . ."

In bruhnilo je zjutraj ob dveh in četrt v gorovju in ob treh in pet minut ob Piavi. Zarjovelo je deset tisoč topov od morja do Švice in presekalo grobno tišino noči. Vulkan je bil strašen, tako silovit, da so se razparali črni oblaki in da so se pokazale zvezde na nebu, tako silovit, da se je stresla zemlja, da so odskakovale trume ljudi, da so se rušile gore, tako grozen, da je zastala v žilah kri in da se je izvil iz prsi pridušen jek, tako preteč, da so se umirili narasli valovi, da so se vse pošastne vodne sile skrile v globine . . . Tekla je kri, ko je vstajal jutranji zor. Treskalo je iz grmovja, izza obzidja, iz cestnih grap, iz trave, vinogradov, izpod mostov; tulilo je z obrežja, iz kotlin. Od povsod je huškala smrt čez Piavo. Ogenj je ubijal, sekal, trgal, lomil, podiral, razsipal in naraščal v sekajočem ritmu do najvišje razbijajoče sile. Orkan uničujoč, orkan požigajoč, proti kateremu ni odpora ne moči, vulkan bljuvajoč, rjoveč, vulkan iz desetih tisoč žrel.

In ob tej uri, v zavetju ognja so pahnili saperji pontone v Piavo, polagali z mrzlično naglico tramove, deske, metali sidra v vodo, da se je penila in pljuskala razdražena, da se je zaganjala v težko delo in ga pretila izpodnesti, razbiti. A ukaz je bil trd, močnejši od valov, in saperji so premagali deročo Piavo. Pokalo je tramovje, debele vrvi so bile ob les v penečem šumenju vodovja, v oglušenem tresku pekla.

Ker mostovi niso še bili dogotovljeni, so napeli pijonirji čez Piavo debele žičnate vrvi — in ob šestih so se usuli bataljoni naskakovalcev na splave in se pognali čez vodo. Na gorenjem koncu, kjer je bila Piava plitvejša, so jo pa morale čete prebresti. Ko so dospeli bataljoni na nasprotni breg, tedaj je utihnil razbijajoči orkan.

Pehota je šla naprej in se zagnala v razsekano zmes krvavega ila . . . Ob desetih so pognali za njo čez dogotovljene mostove lahke baterije in za temi zopet nove polke. A zdaj je pa treščilo v mostove in jih zlomilo. Piava se je krvavo zapenila in požirala ljudi in tramovje. In iznova so zabijali saperji in v hipu popravili vse.

Ofenziva je bila izdana. Prva in druga linija sta bili skoro prazni, toda izravnani, razdejani, mrliči razsekani. Sledovi ognjenega orkana so bili strahoviti. Le nekaj bledih ljudi se je privleklo iz globokih rovov in po kratkem boju položilo orožje. Povedali so, da so natančno vedeli za našo ofenzivo in da se je pol ure pred pričetkom našega ognja umeknilo vse v zadnje linije. Spredaj je ostalo le nekaj straž, ki so bile prepuščene smrti.

Bil je solnčen dan. Avstrijske čete so prodirale naprej, plenile, pile in jedle, ker zaloge so bile polne. Iz zasutih rovov so vlačili sode in buče vina, buteljke, kolače sira, vreče kruha, zaboje konserv. Po vaseh, ki jih je sesul naš ogenj, so bile še polne zaloge živil.

Prvi dan ni bilo hudega. Avstrijske čete so prodirale počasi naprej, ker umeknile so se tudi vse italijanske baterije. Pri tretji italijanski liniji se je pa prodiranje ustavilo, ker tu je bila zbrana silna odporna moč, ki je sprejela napadalne čete z železom in svincem, da so se celo v neredu razkropile. Ukaz jih je pognal v naskok, toda odstopiti so morale z velikimi izgubami. Prišlo je ojačenje in polki so morali iznova naskočiti, a so bili razkropljeni.

Na mostove je treskalo naprej in naprej, vedno jih je lomilo, ker italijanske baterije so ostale tik za pehoto. Vedno je požirala žrtve Piava in vedno so bili saperji in pijonirji na delu. V vsakem pontonu je moral vztrajati mož in čakati smrti. Kadar so zapazili ti stražarji, da neso valovi razbito tramovje od sosednjega mostu, ki je bil oddaljen dva do tri kilometre, tedaj so morali z vso naglico odpreti svoj most, da jim ga ni raztrgalo. Nad mostovi so brenčali neprestano aeroplani, opazovali, obsipali, izdajali svoji artiljeriji vse, kar se vodeli. Večen srah in groza sa visela nad mostovi in čez so drevele po njih s pridrževano sapo.

Onkraj Piave za obrežnim napisom je stal kordon frontne žandarmerije, ki je imela ukaz, da mora na mestu ustreliti vsakega, ki bi se drznil bežati nazaj čez Piavo. Ukaz je bil trd, brezobziren, brezrčen, močnejši od strahu. Ukaz je pognal vse naprej, vse v linijo, karkoli je spadalo k armadi. Armadno poveljstvo je bilo prav v Oderzu, korni generalni štabi prav na obrežju, a vse druge komande so morale prav do pehote. Četam je bilo ukazano, da ne smejo ujeti afriških črncev, ampak da morajo vse poklati . . .

Divizija dragonske in ulanske pehote je bila pognana čez Piavo, oddelki strojnih pušk, lahke baterije in jate letalcev so zletele tja čez in sipale železno točo in tretja italijanska linija se je podala.

Tu so bile zajete mnoge trume Italijanov, ki so bili vsi ubrali proti Piavi. Ko so prišli na to stran, so bili vsi veseli in vzklikali so: "Evviva l' Austria!" Le nekateri med njimi so bili potrti in mrki in molče so povešali glave. Sopihali so proti Piavonu, kjer je bilo vse polno vojaštva. In Italijani so se škodoželjno zarežali in pokazali s prstom na svoje žalostne in potrte tovariše ujetnike: "Questi qua sono i vostri. — To so vaši izdajalci — Čehi!"

Avstrijci so zdaj dvignili glave in pričeli hrup. Slovansko moštvo je zažugalo Italijanom.

"Sramujte se, izdajice! Tako znate plačevati svoje sobojevnike! Fej! Sramota! Škoda čeških sinov, škoda vsake kaplje krvi, ki je bila prelita za tako zahrbtni narod! Fej!"

Tako je vzklikalo srdito slovansko moštvo skozi stisnjene zobe in se z gnevom obračalo proč.

(Dalje prihodnjič.)

Priseljenci in priseljeniške oblasti.

III.

Začasno pripuščeni inozemci.

New York, N. Y. (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) — Nekaterim inozemcem priseljeniški zakoni ne dovoljujejo vstopa v Združene države. Dasi priseljeniške oblasti ne morejo takim inozemcem dovoliti, da se za stalno priselijo v Združene države, vendarle je mogoče, da se jim dovoli začasni vstop. Da se inozemcu, ki so ga priseljeniške oblasti izključile, dovoli vsaj začasni vstop, mora isti dokazati v popolno zadoščenje priseljeniških oblasti, da je njegov začasni vstop neobhodno potreben in da bi nastale izredne težkoče, ako se mu ne da to dovoljenje. O prošnjah za začasni vstop ne določajo priseljeniške oblasti v pristanišču, kamor je inozemec dospel, marveč treba prošnjo poslati tajniku za delo v pretres in odločitev. Ako tajnik za delo to dovoli, zahteva se od inozemca, da položi jamščino v obliki obveznice (bond), varščine v gotovini ali enako zadovoljive garancije. Položena garancija jamči za to, da bo začasno pripuščen (temporarily admitted) inozemec odpotoval nazaj, čim mine rok, do katerega mu je bilo dovoljeno, da pride v zemljo.

Dasi zakon daje tajniku za delo pravico, da dovoljuje začasni vstop drugače nepripustljivim inozemcem, vendar se v praksi ta začasni vstop dovoljuje le jako malo inozemcem. Dovoljuje se le v slučajih, v katerih bi deportacija zares pomenjala očitno in izvanredno zlo. Na primer, dogaja se, da se bolnim inozemcem, prihajajočim iz Kanade, dovoljuje dostikrat začasen vstop v Združene države v svrho lečenja v kakem zdravilišču v Združenih državah.

Dijaki, prihajajoči v Združene države v svrho študij, bi morali biti izključeni, ako so prišli čez kvoto svoje rojstne zemlje. Dostikrat pa se jim daje dovoljenje za začasni vstop pod jamščino. Treba pripomniti ob tej priliki, da dijaki niso izvzeti iz kvote; pač pa so izvzeti vseučiliščni profesorji in znanstveniki, ki lahko pridejo brez ozira na to, da li je kvota njihove zemlje izčrpana ali pa ne. Dijaki pa se vpoštevajo v kvoto, kakor vsak drugi priseljenec. Da se jim dovoli začasni vstop pod jamščino, ako je kvota njihove dežele izčrpana, morajo dokazati, da so bili dijaki tekom dveh let pred svojim prihodom in da zares prihajajo v Združene države v svrho, da nadaljujejo svoje študije v kakem pripoznanem ameriškem šolskem zavodu.

Začasni vstop se lahko dovoljuje tudi inozemcem, ki so drugače izključeni, ker bi utegnili pasti na breme javnega dobrodelstva (likely to become a public charge), ali ker njihova telesna onesposobljenost utegne ovirati reden zaslužek. Nikoli pa se ne dovoljuje niti začasen vstop onim, ki trpijo na tuberkulozi ali kaki ostudni ali nalezljivi bolezni. Zakon daje pravico tajniku za delo, da po svoji uvidevnosti dovoli začasni vstop in ustanovi pogoje za tako dovoljenje ter podaljša dovoljeni rok, ako se mu to zdi umestno.

Jamščina, ki se zahteva v slučaju začasnega vstopa, znaša, ako ni v posebne slučaju drugače odrejeno, vsoto $500. Dokler se ta varščina ne položi ali se ne ponudi enakovredna garancija, priseljeniške oblasti ne dovolijo inozemcu, da vstopi v zemljo. Za položeno jamščino se izroči potrdilo.

Drugačna stvar je v slučaju začasnega prihoda inozemskih potnikov, katerih rojstna zemlja je že izčrpala svojo kvoto. Pristaniške priseljeniške oblasti same jim lahko dovolijo začasen vstop, in to brez jamščine. Ako inozemec prihaja v Združene države le začasno radi zabave ali kakega posebnega posla in drugače vzadošča priseljeniškim zakonom, more biti pripuščen brez ozira na kvoto. Ti potniki smejo ostati v Združenih državah kvečjemu šest mesecev. Da se pa jim dovoli začasen vstop brez jamščine, morajo dokazati priseljeniškim oblastem, da prihajajo zares kakor turisti ali radi katerega posebnega posla in da nimajo namena, da bi ostali dlje časa v Združenih državah. Ti potniki na začasni obisk v Združenih državah se morajo drugače podvreči istemu pregledu s strani priseljeniških oblasti, kakor kak priseljenec; oni morajo biti na pr. pismeni, zdravi itd. Le, kar se tiče kvote, se jim dovoljuje začasen vstop v zemljo, tudi ako je kvota njihove rojstne zemlje izčrpana, pri čemur pa morajo prepričati priseljeniške oblasti, da zares prihajajo le na začasen obisk radi zabave ali posebnega posla.

Brez znanja angleškega jezika ne prideš nikamor. Spopolni si to znanje, ako ga še nimaš. Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

COLUMBIA GRAMOFONE
od $30.00 — $250.00.

VELIKA ZALOGA PLOŠČ V VSEH JEZIKIH
Imam novo zalogo nemških importiranih "Homokord" rekordov.
Brezplačne cenike dobite pri:
Victor Navinšek, 331 Greeve St., Conemaugh, Pa.

IMAM NA ZALOGI PRAVE
LUBASOVE HARMONIKE
tri in štirivrstne. dvakrat, trikrat in štirikrat uglašene, nemške, kranjske in chromatične, kakor tudi kovčeke za harmonike.
Imam tudi prave STAROKRAJSKE KOSE
kovane na roko in svetovno znane tovarne SENSENWERK-KRENHOF s štajerskega, v dolgosti od 25 do 33 inčev, po sledečih cenah: Posamezna kosa po $1.50, šest kos skupaj ali več po $1.25. Klepalno orodje, dvoje grate, po $1.00, srpi za klepati po 75c. BERGAMO brusilni kamni, najboljše vrste po 40c.
Pri teh cenah je poštnina že všteta; z naročilom vred je poslati tudi denar vnaprej. Radi kos vpozbajte rojake, ki so jih že naročili od mene.
ALOIS SKULJ, 323 Epsilon Place, Brooklyn, N. Y.

POTNIŠKA RAZVRSTITEV OD BANČNEGA ZAVODA EMIL KISS-A 133 SECOND AVE., NEW YORK CITY.

POROČILO
kretnja parnikov v Dubrovnik in v Trst.

Junija	5. TAORMINA preko Genove	$ 95.00
	7. PATRIA preko Napulja	95.00
	12. AMERICA preko Napulja	95.00
	26. COLOMBO preko Napulja	100.00
	30. PRES. WILSON direktno	102.50
	30. TUSCANIA preko Napulja	105.00

in $5.00 vojni davek.
Naznanite mi kedaj mislite potovati in jaz vam preskrbim prostor.
Dopremam rojake iz kraja! Pošiljam denar v stari kraj!

POTNIŠKI ODDELEK BANČNEGA ZAVODA EMIL KISS-A 133 SECOND AVE., NEW YORK CITY.

FARME NAPRODAJ.

Naprodaj imam več sto akrov neobdelanih farm v okolici največje Slovenske farmarske naselbine, TIOGA—GORMAN—WILLARD, WIS., v katerih je naseljenih nad stopetdeset Slovenskih družin. Štiri ljudske šole v katere zahaja nad 90% Slovenskih otrok. Dobre ceste, blizo železniških postaj, blizo mlekarn in sirarn. Cene akru so od $22.00 naprej.

Nadalje imam naprodaj večje število že obdelanih farm po 40—60 in 80 akrov, cene za te farme so zmerne in se vrede po dogovoru. Zemlja je rodovitna, za kar se lahko vsak sam prepriča od starih Slovenskih naseljencev. Vsa ta zemlja se nahaja v sredini Wisconsina v okraju Clark. Za vsa nadaljna pojasnila se obrnite na naslov

FRANK HREN, TIOGA, WIS. —ali pa— **FRANK HREN, 350 N. STATE STREET, CHICAGO, ILL.**

CUNARD ANCHOR
NARAVNOST V DUBROVNIK IN REKO
na novem, krasnem in hitrem parniku
TUSCANIA Junija 30
v JUGOSLAVIJO v 9 DNEH
VSAK TOREK PLUJE PO EDEN TEH VELIKIH PARNIKOV
AQUITANIA........45,647 ton
MAURETANIA.......30,704 ton
BERENGARIA.......52,022 ton
Prijazne kabine za tretjega razreda potnike s 2, 4, 6 posteljami. Krasna obedna, kadilna in počivalna soba. Pokrito promenado nadkrovje. Izvrstna krito promenado nadkrovje. Nobenih skrbi.
Cunardovi Money Order'i se izplačljivi v Jugoslaviji hitro, varno in zanesljivo.
Za potni listek in druga pojasnila vprašajte pri bližnjem agentu v vašem mestu.

CUNARD ANCHOR LINE.
140 N. Dearborn St., Chicago, Ill.

TUKAJ SO!

Nove prave glasne Victor Slovenske plošče smo dobili v našo zalogo, vse so po 75c komad. Dalje imamo Nemške in Češke valcerje, polke, šotiše in marše. Imamo tudi krasne Victor glasne pristne gramofone: cena je od $25.00 do $480.00. Pišite nam še danes po brezplačni cenik.

Al' me boš kaj rada imela?	Mila P. Šnajdova-Franjo Potočnik
Oj, ta Polončica	Mila P. Šnajdova-Franjo Potočnik
Ljub'ca moja kaj si st'rila	Franjo Pangrac
Otok Blejski	Franjo Pangrac
Oj, ta vojaški boben	Ivan Ribich
Pobič sem star še le 18 let	Ivan Ribich
Mila mila lunica	Obrad Žurin
Slepec	Obrad Žurin
Oj, zlata Vinska Kaplja ti	Franjo Potočnik
Povsod me poznajo	Franjo Potočnik
Bom šla na planince	Mila P. Šnajdova
Sem Slovenska Deklica	Mila P. Šnajdova
Štajerska—Valček	Igra glasba
Pomladanski dan—Polka	Igra glasba
Razpodite se megličice	Janez Gorenc
Tam kjer Lunica	Janez Gorenc
Kričenci	Franjo Potočnik
Angel sveti z nebes doli	Franjo Potočnik
Na planincah solnce sije	Mila P. Šnajdova
Barčica po morju plava	Mila P. Šnajdova
Prišla bo spomlad	John Ribich
Odpri mi kamrico	John Ribich
Domovini	Anton Dolenc-Franjo Potočnik
Moj dom	Anton Dolenc-FranjoPotočnik

Da hitrejše dobite plošče pošljite 35c za poštnino. Ako pa želite plošče po Expresu, bodete sami plačali prevoznino.

IVAN PAJK,
Victor Dealer
24 MAIN STREET CONEMAUGH, PA.